

Een alliantie tussen natuur en duurzame landbouw:

Ter verdediging van de Brusselse levende bodems

Teneinde het hoofd te bieden aan de klimaatcrisis en het verlies aan biodiversiteit, dringen een **grondige hervorming van de voedingssystemen naar een voedingssoevereiniteit en veerkracht zich op, alsook een betere bescherming van de natuur**. Op verschillende niveaus, globaal en lokaal, werden verbintenissen aangegaan, zoals de Europese wet op Natuurherstel of de Brusselse strategieën Good Food, Good Soil, ..

Ondanks dit kader, blijven de teksten en hun uitvoering lacunair, en bedreigen zo deze essentiële schakels van een veerkrachtige stad. **De actoren op het terrein roepen hoogdringend op tot een betere bescherming van de natuur in de stad en de stadslandbouw, beide bedreigd door de verharding, de vervuiling en de degradatie van de bodem.**

Dit document verzamelt vaststellingen en bedenkingen van de verenigingen ter verdediging van de natuur (Natagora, CBN Vogelzang, We Are Nature, Les Ami.e.s du Chant des Cailles en het TuiniersForum des Jardiniers) en vertegenwoordigers van de Brusselse stadslandbouw (FedeAU, Début des Haricots, Agroecology Lab van de ULB, Mission Locale van Sint-Gillis (Biotiful), teneinde een algemene staat op te stellen en concrete pistes voor te stellen.

AGROECOLOGY lab
The ecology of food & wood

TuiniersForum des Jardiniers

Les Ami.e.s du champ des Cailles

Samenvatting van onze voorstellen

Het behoud van de natuur in de stad en de ontwikkeling van de stadslandbouw (SL) zoals hieronder gedefinieerd, moeten niet aan elkaar worden tegengesteld. Beiden zijn nodig voor de stad en kunnen op sommige aangepaste plekken ook complementair zijn. Het is dus essentieel om ze niet in concurrentie te zetten voor de laatste niet-verstedelijkte zones en ze te beschouwen in een logica van complementariteit. Het Gewestelijke Bestemmingsplan (GBP) moet hierin een sleutelrol spelen door het evenwicht in het gebruik van de bodem bij te sturen ten voordele van de zogenaamde zwakkere functies, zoals natuur en landbouw. Deze hebben specifieke noden die een evenwichtige planificatie op gewestelijk niveau vereisen en die moeten worden geïntegreerd in de globale dynamieken zoals het behoud van het bestaande, de ontharding en de ontwikkeling van nieuwe natuurlijke en landbouwzones.

Teneinde deze doelstellingen te bereiken is het noodzakelijk om :

Vóór de goedkeuring van het nieuwe GBP : Een tijdelijke en krachtige bescherming verzekeren van de bestaande niet-verharde ruimten, al dan niet toegewezen aan landbouwactiviteiten, tot het volgende GBP.

Vanaf de goedkeuring van het nieuwe GBP : Het verzekeren dat de hierna volgende eisen worden in aanmerking genomen en worden opgenomen in de richtlijnen en in de schriftelijke en grafische voorschriften van het toekomstige, herziene GBP. En dit zodat de stadslandbouw en de biodiversiteit in Brussel effectief worden versterkt.

- We vragen dat het nieuwe GBP een sterke bescherming biedt voor de natuurlijke gebieden en de landbouwgronden, ook de feitelijke die momenteel niet beschermd zijn door een groene bodembestemming.
De verharding van doorlaatbare bodem moet een uitzondering zijn en het volgende GBP moet geleid worden door een visie van "bruto zero verharding", gezien het gebrek aan efficiëntie van de mechanismen van ecologische compensaties. Deze visie moet gesteund worden door een wettelijke beperking op verharding van bodems en een 'volontaristisch' beleid ten voordele van de renovatie en de reorganisatie van het reeds gebouwde.
- Ontharding moet een gewestelijke dynamiek worden om nieuwe ruimtes te creëren bestemd voor natuur en/of stadslandbouw. Het volgende GBP moet daartoe prioritaire gebieden definiëren, met name in volkswijken.
- De versterking en het herstel van de ecologische corridors moet worden geïntegreerd in elk niveau van stedelijke ontwikkeling en er moet aandacht zijn voor het behoud en ontwikkeling van voldoende grote aaneengesloten natuurlijke

gebieden. De stadslandbouw speelt een belangrijke rol met betrekking tot de ecologische corridors door transitiezones te bieden voor fauna en flora.

- Een voorkooprecht op landbouwgronden en mechanismen van marktregulering, om speculatie tegen te gaan, worden voorzien en toegepast. Nieuwe perimeters worden bepaald nav. de hernieuwing van het GBP, teneinde de toegang tot onbebouwde bodems te faciliteren.
- Er worden inspanningen gedaan om de cartografische instrumenten (SitEx, kaarten van Leefmilieu Brussel, enz.) actueel te houden. Op die manier kunnen deze evolueren zodat er nieuwe percelen in worden opgenomen en is er een beter overzicht. Ook is er nood aan meer verfijning, ondermeer mbt :
 - de landbouwgronden in rechte en in feite,
 - de natuurlijke ruimten, met een verfijning op het biotoop-type (verhouding van de groenbedekking, de open ruimten, de braakliggende gronden, de doordringbaarheid van de onmiddellijke omgeving)
- De huidige wettelijke en reglementaire bepalingen, bv de 'Natuurordonnantie' van 1 maart 2012, moeten worden behouden en versterkt, met name door een sterke beperking van de mogelijkheden tot afwijking. Er komt een verplichting op het opnemen van de huidige cartografische instrumenten in het beleid ... en ze worden ook opgenomen in het GBP zodat prioriteiten kunnen worden uitgewerkt inzake maatregelen voor het behoud van de bodems en de biodiversiteit. De voorschriften voor de kwetsbare functies moeten beter gedefinieerd en gekaderd worden.
- Het herstel van het hydrografische netwerk moet worden voortgezet en versterkt, ook via het GBP. Daarenboven moet het geïntegreerd beleid van regenwater veralgemeend worden bij heraanleg van de openbare en de privéruimte. Het is ook essentieel om de mogelijkheden te onderzoeken om vervuilde bodems te saneren en te herstellen door middel van technieken van fyto- en bioremediatie. Tegelijk moet de begeleiding van de transitie van conventionele landbouw naar pesticidevrije praktijken worden verdergezet en versterkt.
- Naar het voorbeeld van de "Staten Generaal van het Water in Brussel", vragen we de creatie van een "Staten Generaal van de Bodems" als adviesverlenend orgaan mbt. het gebruik van bodems in het kader van de openbare onderzoeken voor stedenbouwkundige projecten en stedenbouwkundige en milieuvergunningen. Het doel is om vertegenwoordigers van de verschillende stedelijke functies, openbare

overheden, evenals vertegenwoordigers van de betrokken buurten, samen te brengen om de bezorgdheden en realiteiten van elk van de actoren in overweging te nemen en een advies uit te brengen over voorgestelde projecten.

Gezien de dringende noodzaak om de veerkracht te versterken van het stedelijke milieu, de voedselproductie en het klimaat, zijn ambitieuze maatregelen nodig voor de bescherming en het herstel van de natuurlijke ruimten en de versterking van de stadslandbouw. Deze uitdagingen moeten een prioriteit worden van het Brusselse politiek beleid.

Inleiding - definities

Stadslandbouw (AU)

In deze tekst, verwijst stadslandbouw enerzijds naar de productieve activiteiten in de stad en de rand, op kleine oppervlakten, duurzaam en kwalitatief, verkocht in korte keten. Anderzijds bevat ze ook niet-productieve projecten zoals pedagogische projecten, zoals hoeves voor animaties. Ze kan professioneel zijn, of eerder door burgers worden uitgeoefend of hybride zijn. In functie van de vorm die ze aanneemt zal ze gezonde kwalitatieve voeding produceren, of eerder beroepsinschakeling, opleiding en pedagogie bevorderen, evenals sociale cohesie, gezondheid en welzijn. Tegelijk brengt ze ook belangrijke ecologische voordelen aan (biodiversiteit, klimaat, beperking afval). Ze produceert lokaal en duurzaam, creëert werkgelegenheid en draagt bij tot de voedselsoevereiniteit. Deze bloeiende sector in Brussel kent een grote interesse van de bewoners. Er bestaan meer dan 50 professionele projecten en 150 andere activiteiten [1], die 7 % van de bevolking betreffen en slechts 0,3% van het grondgebied beslaan. Dit maakt van Brussel de 2de meest dynamische stad voor stadslandbouw volgens het "Laboratoire sur l'AU" van Montréal (onder een selectie van een tiental Europese en Noord-Amerikaanse steden). Met de doelstellingen van de Good Food-strategie, heeft de beroepsstadslandbouw het potentieel om 10 tot 13% van de Brusselaars te bedienen tegen 2030, op een minimum van 0,6% van het grondgebied [2]. De burger stadslandbouw is ook zeer aanwezig met ongeveer 400 collectieve moestuinen, zoals geteld in 2018, en op zo'n 80ha. Daar voegen zich de familiale tuinen aan toe en de projecten in scholen, hospitalen en bedrijven.

De natuur in de stad

De natuur en de stad worden dikwijls aan elkaar tegengesteld. Nochtans is de ontwikkeling van de stad volledig afhankelijk van de natuur (voeding, materialen, lucht, water, thermische regulatie...) en ontwikkelt ze zich binnen de natuur. Op dezelfde manier heeft de natuur volledig haar plaats binnen de stadsomgeving. De stad is een kwetsbaar en complex ecosysteem waar aangelegde en spontane natuurlijke ruimten naast elkaar bestaan en evolueren onder invloed van het stedenbouwkundig beleid en beheer. In Brussel bestaat een grote diversiteit aan groene ruimten : parken, bossen en wouden, friches, tuinen, voormalige landbouw- of industriële sites, sommigen beschermd, anderen niet. Deze plekken bieden ruimte voor een wisselende biodiversiteit, naargelang hun beheer en gebruik, en vormen een ecologisch netwerk,

dat essentieel is voor de migratie van de soorten. Net als de ruimtes voorzien voor landbouw, spelen ze een cruciale rol in de globale veerkracht van een stedelijk gebied (met name in de context van de klimaatverandering). Ze bieden ook vele weldaden : individueel en collectief welzijn, positieve impact op de gezondheid, reguleren van de natuurlijke cycli, ondersteuning lokale fauna en flora,....

Essentiële schakels van een veerkrachtige stad...

... wanneer stadslandbouw en stedelijke natuur bijdragen aan het behoud en herstel van natuurlijke cycli en tegelijkertijd sociale banden versterken.

Stadslandbouw en bescherming van natuur in de stad maken het mogelijk om bodems in stand te houden en te herstellen en dragen bij aan het behoud van de biodiversiteit en bepaalde habitats (behoud van natte natuur, oeverzones, open gebieden, enz.), met name door het versterken van het ecologische netwerk. Zo maken ze menselijke activiteiten die afhankelijk zijn van de bodemkwaliteit veerkrachtiger, wat van fundamenteel belang is voor ons milieu, onze economie en onze samenleving.

Vegetatie, zowel spontane als cultuurgewassen (zonder synthetische meststoffen), speelt een essentiële rol in de watercyclus door de absorptie, infiltratie in de bodem en verdamping te bevorderen, waardoor er in de stad verkoelende eilandjes ontstaan die essentieel zijn voor de menselijke gezondheid. In de valleigebieden zorgt het behoud van een goede bodemdoorlatendheid, via stadslandbouw en natuurgebieden, voor het aanvullen van de grondwaterlagen, het voorkomen van overstromingen en de verbetering van de waterkwaliteit.

Stadslandbouw en natuur in de stad bieden een groot educatief potentieel, omdat ze burgers weer in contact brengen met natuurlijke cycli, voedselsystemen en de levende natuur. Educatieve en sociale projecten in de open ruimte dragen bij tot het bevorderen van leerprocessen, sociale cohesie en inclusie. De grote belangstelling van burgers voor opleidingen, vrijwilligerswerk, bezoeken, participatieve projecten en feestelijke evenementen tonen het grote succes en belang van natuur en stadslandbouw. Deze praktijken valoriseren ook het cultureel erfgoed en de lokale knowhow (tuinbouw, bijenteelt, enz.), terwijl ze tradities uit diverse culturen kunnen

integreren. Bovendien smeden ze banden tussen bewoners onderling en tussen bewoners en landschappen. Erfgoedbescherming maakt het mogelijk om traditionele landbouwpraktijken en landschappen te behouden zonder ze te bevroren.

Wanneer de een diensten bewijst aan de ander: dynamiek van wederkerigheid...

Stadslandbouw en 'natuurlijke' habitats dragen op **complementaire** wijze bij aan de levenscyclus van dier- en plantensoorten (schuilplaatsen, voedselbronnen, voedselketens enz.), vooral wanneer ze geografisch dicht bij elkaar liggen of aan elkaar grenzen.

De manier waarop we ons voedsel produceren, heeft een grote impact op het milieu. De Brusselse stadslandbouw hanteert duurzame praktijken die rekening houden met natuurlijke en biologische cycli. Deze praktijken verbeteren de kwaliteit van de bodem en het water, bevorderen de biodiversiteit (lokale fauna en flora) en het ecologisch beheer van open ruimtes, en creëren ecologische bufferzones in een verstedelijkte omgeving. Agro-ecologie, waarbij ecologische duurzaamheid, sociale inclusie en economische levensvatbaarheid worden gecombineerd is hier een voorbeeld van. Omgekeerd dragen natuurlijke ruimtes in de stad rechtstreeks bij tot de goede ontwikkeling van de stadslandbouw, die steunt op de gezamenlijke werking van een levende bodem, de omringende vegetatie, de fauna, het water en de niet-vervuilde lucht om op een gezonde manier te produceren. Op haar beurt komt deze landbouw het milieu ten goede en versterkt ze het natuurlijke evenwicht.

Bedreigingen voor stadslandbouw en natuur in de stad

Tal van elementen, zoals klimaatverandering, de dramatische achteruitgang van de biodiversiteit en vervuiling vormen een bedreiging voor het voortbestaan van landbouw en natuur in de stad. Dit document wil niet volledig zijn, maar concentreert zich op bedreigingen die verband houden met het gebruik en de toestand van de bodem en het water, die als cruciaal worden beschouwd.

Bedreigingen verbonden aan de bestemming van de bodems

Natuur en landbouw in de stad zijn de eerste slachtoffers van de verstedelijking en verharding van de bodem. Om een levendige en functionele natuur in de stad te behouden, zijn voldoende grote en gediversifieerde natuurlijke gebieden nodig (bossen, wetlands, ruigtes), die onderling verbonden zijn. Deze gebieden dienen als reservoirs voor het behoud van wilde soorten fauna en flora, maar staan onder grote druk door de verstedelijking. Ondanks de doelstellingen die in de plannen van het Gewest zijn aangekondigd [3], blijft de verharde oppervlakte in Brussel toenemen, terwijl nu al meer dan de helft van de bodem ondoordringbaar is [4]. Bovendien heeft, het Zoniënwoud niet meegerekend, slechts 16 % van het gewestelijke grondgebied een bestemming als groene- of landbouwzone in het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP) [5]. Gezien deze situatie is het dringend noodzakelijk om de bodem te beschermen om de biodiversiteit te behouden en de stadslandbouw te ondersteunen.

Het **GBP** is het belangrijkste instrument voor ruimtelijke ordening in Brussel, maar hoewel het bepaalde groene ruimten beschermt, heeft het ook geleid tot de **verharding** van meer dan de helft (53 %) van het grondgebied. Bovendien hebben opeenvolgende wijzigingen gebieden met een groene bestemming omgevormd tot bebouwbare gebieden, ten nadele van de natuur en de stadslandbouw. Bovendien houdt het GBP onvoldoende rekening met natuurlijke cycli en de gevolgen van hun vernietiging (overstromingen, hitte-eilanden, verdwijnen van ecologische corridors), noch met de specifieke behoeften van de stadslandbouw (verschil tussen de wettelijk bestemde landbouwgebieden en de feitelijke, waardoor het voortbestaan van veel

projecten onzeker wordt). In Brussel **concurreren** de zogenaamde 'zwakke' functies (natuur, stadslandbouw, betaalbare woningen, lokale diensten) met de 'sterke' functies met een hogere financiële rendabiliteit (vastgoed, luxe, tertiaire sector). Deze concurrentie speelt vooral in het nadeel van de functies van algemeen belang, met name stadslandbouw en natuur. De massale betonnering en verdichting gaan door, **bij gebrek aan alternatieve visie over hoe men kan tegemoetkomen aan de behoeften van de stad zonder de levende bodems te vernietigen**. In het kader van de herziening van het GBP bevestigt de analyse van de bestaande situatie (SitEx) het falen van het huidige model. Het huidige GBP verergert de ecologische crisis, zonder de sociale behoeften op te lossen, en schaadt de gezondheid en het welzijn van de stadsbewoners, vooral van de meest kwetsbaren.

Bedreigingen verbonden aan de kwaliteit van de bodems en het water

In Brussel worden de bodems met verschillende belangrijke bedreigingen geconfronteerd, hetgeen ook de cycli van het water ondermijnt.

Vijf daarvan zijn bijzonder 'critiques' : de **verharding** met haar gevolgen (verlies van habitats en oppervlakte voor landbouw, hitte-eiland), de **erosie**, de **compactering**, die een **verlies** meebrengen van **organisch materiaal en biodivers bodemleven** en uiteindelijk **vervuiling** (nitraten zware metalen, koolwaterstof, PFAS, enz.). Deze degradaties zijn een zware aantasting van de capaciteit van de bodems om hun essentiële ecologische functies te vervullen. Ook zonder bebouwing, blijft artificialisering de bos- en landbouwgronden aantasten. Daarnaast werd ten gevolge van de snelle verstedelijking **één rioleringsstelsel** gecreëerd waarin afvalwater gemengd wordt met helder water. Op die manier wordt het risico op **overstromingen** en **overstort** in het hydrografisch netwerk in belangrijke mate verhoogd bij episodes van hevige regenval.

Dit systeem versterkt eveneens de problemen in periodes van **droogte**. Het hydrografisch netwerk krijgt onvoldoende van het reeds schaarse regenwater om een bevredigende chemische en biologische staat te garanderen.

Er bestaan gewestelijke maatregelen om de staat van de bodems en het water in Brussel te verbeteren, maar ze volstaan niet en zijn onvoldoende bindend.

Wat te doen bij deze vaststellingen ?

Waaier van concrete oplossingen om natuur en landbouw in de stad te behouden en te versterken

Ruimtelijke ordening

- **Bescherming van het bestaande en stopzetting van de verharding van de bodems**

De groeiende verstedelijking in Brussel bedreigt de milieuverplichtingen van het Gewest, met name de bescherming van 25% van het grondgebied voor de biodiversiteit en het versterken van de veerkracht in het kader van de klimaatverandering [6]. De verderzetting van de verharding van de bodems gaat in tegen de verbintenissen die het Gewest aangaan in het kader van de Akkoorden van Parijs en de Europese Klimaatwet, in het bijzonder het behoud en de verhoging van haar koolstofopslag en de aanpassing aan de impact van de klimaatverandering. Het Gewest beschikt niet over de nodige instrumenten om deze opslag te meten, noch over een strategie om die aanpassingen uit te werken.

Het is dus essentieel om de bestaande groene ruimten te beschermen, alsook de landbouwactiviteit die vaak uitgeoefend wordt op gronden die momenteel als "bouwgronden" bestemd zijn. Er moet voorrang gegeven worden aan verstedelijking op reeds verharde bodems. Ook de renovatie en de reorganisatie van bestaande gebouwen, zonder bijkomende inname van levende bodem, moeten prioriteit worden en voorrang krijgen op nieuwbouwprojecten. Brussel moet toewerken naar een « bruto zero verharding » eerder dan « netto ». De eventuele mechanismen voor compensatie van ecologische verliezen zijn ondoeltreffend aangezien ze, noch de hoeveelheid, noch de kwaliteit van levende bodems compenseren, en kunnen dus niet worden gebruikt als rechtvaardiging voor nieuwbouwprojecten in open ruimte.

In het licht van de vastgoeddruk, moeten zones duidelijk worden geïdentificeerd voor herbestemming en bescherming. Ook moet de bescherming op lange termijn van de natuur- en landbouwzones in de herziening van het GBP worden gegarandeerd. Belangrijk is ook om de feitelijke groene en landbouwgebieden, zoals deze bewerkt via burgerprojecten, als zodanig te erkennen en te verankeren. In het Brussels Gewest is stadslandbouw vaak gevestigd op bouwgronden. Dit is ook het geval voor veel

natuurlijk sites met een belangrijke biologische waarde. Een nauwkeurige oplijsting en aangepaste maatregelen in het GBP zijn noodzakelijk om deze ruimten te beschermen en te valoriseren. Ook moet de overdracht worden gegarandeerd van de conventionele Brusselse landbouw met agro-ecologische praktijken.

- **Ontharding en inzet van de volle grond**

Het Gewest moet een beleid van ontharding en vergroening voeren van haar meest verdichte gebieden met beperkte toegang tot groene ruimten en zo een grotere veerkracht ontwikkelen in het licht van de klimaatverandering. Het bijkomend vrijmaken van volle grond voor natuur of landbouw zal de druk op de bestaande open ruimte verlichten en gunstige stadsdynamieken genereren. Er bestaan in het Gewest reeds instrumenten (onder meer cartografische,..) die toelaten de prioritaire gebieden voor meer natuur of stadslandbouw te identificeren. Deze instrumenten moeten worden verfijnd om rekening te houden met analyses van de vervuilde gronden.

Deze strategie moet worden verankerd in het nieuwe GBP, dat trouwens de ambitie heeft een klimaat GBP te zijn.

- **Werken op de verbindingen**

Ecologische corridors zijn essentieel om de biodiversiteit en de ecologische veerkracht te bevorderen. Vandaag zijn ze onvoldoende beschermd. Bij stedenbouwkundige planning moeten deze groene verbindingen worden geïntegreerd en hersteld. Dit kan via ontharding, de beperking van bouwprojecten en via vergroening van openbare ruimtes. Naast deze corridors blijven beschermde natuurgebieden, van een voldoende grootte en in één stuk, zonder menselijke verstoring, essentieel als reservoir voor biodiversiteit. Stadslandbouw kan de verbindingen aanvullen door transitiezones aan te bieden voor de fauna... en haalt zelf ook voordeel uit de aanwezigheid van nabijgelegen natuurlijke gebieden.

- **Aangepaste en bindende juridische hulpmiddelen**

Prioritair is het versterken en optimaliseren van het wettelijk en reglementair kader ter bescherming van natuur- en landbouwgebieden, de biodiversiteit en het hydrografische netwerk. De huidige juridische instrumenten moeten worden uitgebreid en versterkt om een doeltreffende bescherming van de natuur en de stadslandbouw in Brussel te garanderen. De mogelijkheden om af te wijken van de beschermingsregels moeten worden ingeperkt. De doelstellingen op het vlak van ruimtelijke ordening moeten worden verfijnd en bindend gemaakt (bijvoorbeeld op het gebied van

waterkwaliteit, bodembescherming en gewestelijke koolstofputten, de ontwikkeling van de stadslandbouw, de bescherming van soorten, enz.).

Het is noodzakelijk om de cartografische instrumenten voor natuuranalyse op bindende wijze in de ruimtelijke ordening te integreren. In het GBP zijn de sterke functies van de stad dominant terwijl het beschermende karakter van de voorschriften voor de zwakke functies onvoldoende garanties bieden. Een herziening van het GBP is dus essentieel en moet de bescherming van natuur- en landbouwgebieden duurzaam waarborgen, hun toegestane gebruik definiëren en de te gebieden voor natuurherstel identificeren. Een strikte toepassing van het BWRO is ook onontbeerlijk om de milieueffecten van het GBP periodiek te evalueren.

Voor de bescherming van landbouwgronden is het belangrijk dat er een voorkooprecht wordt ingevoerd en dat er mechanismen worden uitgewerkt op vlak van regulering om speculatie tegen te gaan.

- **Verbetering van de cartografische instrumenten**

Om te voorkomen dat stadslandbouw en natuur met elkaar concurreren om het gebruik van open ruimte, moeten er inspanningen worden geleverd om een beter overzicht te krijgen op de open ruimte op gewestelijk niveau – via het GBP – maar ook door de visie op gemeentelijk en lokaal niveau te verfijnen.

Er moet dus aanvullend onderzoek worden gedaan, met regelmatige updates, om de open ruimte nauwkeuriger in kaart te brengen en een overzicht te hebben van de landbouwgronden (de jure en de facto), met inbegrip van volkstuinen, collectieve moestuinen, openbare groene ruimten en gebieden waarvan de biologische waarde moet worden beschermd, zoals braakliggende terreinen, bossen, wetlands, enz.

Deze informatie zal het mogelijk maken om het gebruik van de gronden te evalueren en om eventuele drempels, quota of beheermaatregelen te ontwikkelen.

Herstel van bodems en het hydrografisch netwerk

Het herstel van het hydrografische netwerk, zoals voorzien in het Waterbeheerplan (WBP), moet worden voortgezet en versterkt, met name door het herstel van winterbeddingen van waterlopen en het behoud van wetlands.

Het geïntegreerde regenwaterbeheer, dat ook aangemoedigd wordt door het WBP, is een relevante maatregel voor de valorisatie en het gebruik van watervoorraden,

waarbij tegelijkertijd het overstromingsrisico wordt beperkt. Dit principe moet algemeen worden toegepast bij de herinrichting van ruimtes of wegen, met bijzondere aandacht voor ontharding, begroeiing en het gebruik van inheemse soorten.

Het is bovendien essentieel om de mogelijkheden voor de sanering en herstel van bodems te analyseren en daarbij zware en destructieve technieken moeten worden vermeden. Hiervoor is meer onderzoek naar methoden via fyto-remediatie en bioremediatie nodig, zodat deze in de praktijk kunnen worden toegepast.

Een belangrijke stap is ten slotte is ook de begeleiding van conventionele landbouwers bij de overgang naar praktijken zonder chemische middelen (in het kader van de "nul pesticiden"-ordonnantie) wat de menselijke gezondheid en de kwaliteit van het water en de bodem ten goede zal komen.

Overleg met burgers in het gewestelijk beleid

We stellen voor om naar het voorbeeld van de "Staten Generaal van het Water in Brussel", een "Staten Generaal van de Bodems" op te richten om op die manier bij te dragen tot de verwezenlijking van de gewestelijke ambities zoals deze op het gebied van de bescherming van levende bodems, de verbetering van hun kwaliteit en gezondheid, het stoppen van de kunstmatige verharding van bodems (zoals vastgelegd in het GBP, het WBP, het LKEP en de GoodSoil-strategie) en de verhoging van de gewestelijke landbouwproductie van hoge kwaliteit (zoals voorzien in de GoodFood-strategie).

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beschikt momenteel namelijk niet over een orgaan dat zich bezighoudt met de bescherming van de bodems die nochtans beschouwd worden als vitale, schaarse en niet-hernieuwbare hulpbron en met het bevorderen van hun duurzaam gebruik. Het is belangrijk dat hier verandering in komt.

Deze staten generaal zouden als belangrijkste taken hebben:

- actief bij te dragen aan de bescherming van onverharde of gerenatureerde bodems;
- het gebruik van deze gronden te verduidelijken of te faciliteren;
- een constructieve dialoog te bevorderen die in overeenstemming is met de situatie;

- adviezen uit te brengen waarin rekening wordt gehouden met het ecologische en agrarische potentieel van elke site,
- indien nodig voor een bepaalde site een arbitrage voorstellen tussen de functies natuurbescherming, stadslandbouw, bewustmaking...
- de besluitvorming te verbeteren door deze adviezen uit te brengen voorafgaand aan beslissingen over wijzigingen in het gebruik van levende bodems.

De Staten Generaal zou moeten worden samengesteld uit:

- permanente vertegenwoordigers actief op het vlak van a) natuurbescherming b) en stadslandbouw;
- vertegenwoordigers per project bestaande uit c) omwonenden van het betreffende terrein en d) (para)overheidsinstanties die betrokken zijn bij het betreffende grondproject.

Een specifieke financiering zal nodig zijn om de goede werking en het voortbestaan van dit orgaan te garanderen.

Referenties

[1] Productie activiteiten, kwekerijen, directe transformatie en restauratie, onderzoek en ontwikkeling, opleiding en sensibilisering, aanleg van voedende ruimten, begeleiding en beroepsinschakeling.

[2] <https://www.fedeau.be/nl/werken-aan-professionele-ua-analyse-van-de-impact-en-behoefte-van-professionele-ua-in-brussel/>

[3] Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP), Waterbeheerplan (WBP), Lucht-Klimaat-Energieplan (LKEP), maar ook strategieën zoals Good Food en Good Soil.

[4] <https://leefmilieu.brussels/pro/documentatie-en-tools/kaarten/kaart-van-de-ondoorlatende-oppervlakken-van-het-brussels-gewest>

[5] https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Focus-56v5_NL.pdf

[6] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401991